

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

22 päivänä huhtikuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 2008/48/EY – Kulutusluottosopimukset – Direktiivi 93/13/ETY – Kohtuuttomat ehdot – Lainvastaisen sopimusehdon nojalla suoritettu maksu – Luotonantajan saama perusteeton etu – Palautusvaateen vanhentuminen – Unionin oikeuden periaatteet – Tehokkuusperiaate – Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohta – Luottosopimuksessa mainittavat tiedot – Tiettyjen kansallisten vaatimusten poistaminen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella – Kansallisen lainsäädännön aikaisemman version tulkinta tämän oikeuskäytännön mukaisesti – Ajalliset vaikutukset

Asiassa C-485/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Krajský súd v Prešove (Prešovin alueellinen tuomioistuin, Slovakia) on esittänyt 12.6.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.6.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

LH

vastaan

Profi Credit Slovakia s. r. o.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan ja N. Jääskinen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Profi Credit Slovakia s. r. o., edustajanaan A. Cviková, advokátka,
- Slovakian hallitus, asiamiehenään B. Ricziová,
- Euroopan komissio, asiamiehinään G. Goddin, N. Ruiz García ja A. Tokár,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.9.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: slovakki.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan, unionin oikeuden tehokkuusperiaatteen sekä kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66) säännösten, erityisesti kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohdan, tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat LH ja Profi Credit Slovakia s. r. o. ja jossa on kyse kyseisen yhtiön saamasta perusteettomasta edusta, joka johtuu maksusta, jonka luotonottaja on suorittanut kulutusluottosopimuksen kohtuuttomiksi tai laittomiksi väitettyjen ehtojen perusteella.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13/ETY

- 3 Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

- 4 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Direktiivi 2008/48

- 5 Direktiivin 2008/48 tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaisesti kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen.
- 6 Kyseisen direktiivin 3 artiklan i alakohdan määritelmän mukaan ”todellisella vuosikorolla” tarkoitetaan kyseisessä direktiivissä ”kuluttajalle aiheutuvia luoton kokonaiskustannuksia ilmaistuna luoton kokonaismäärälle laskettuna vuosikorkona, johon soveltuviissa tapauksissa sisältyy 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut kustannukset”.
- 7 Mainitun direktiivin 10 artiklan, jonka otsikko on ”Luottosopimuksissa mainittavat tiedot”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

--

- g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä; kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava;
- h) kuluttajan suoritettaviksi tulevien maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja;
- i) kun kyseessä on sellaisen luottosopimuksen pääoman lyhennys, jossa luottoaika on kiinteä, kuluttajan oikeudesta saada milloin tahansa luottosopimuksen koko kestoaikana pyynnöstään ja maksutta lyhennystaulukon muodossa esitettävä tiliote.

Lyhennystaulukossa on ilmoitettava suoritettavat maksut sekä maksukaudet ja -ehdot; taulukossa on oltava kunkin maksuerän erittely, josta käy ilmi pääoman lyhennys, lainakoron perusteella laskettu korko ja mahdolliset lisäkustannukset; jos korko ei ole kiinteä tai jos lisäkustannuksia voidaan luottosopimuksen mukaan muuttaa, lyhennystaulukossa on ilmoitettava selvästi ja tiiviisti se, että taulukon tiedot ovat voimassa vain siihen asti, kun lainakorkoa tai lisäkustannuksia muutetaan luottosopimuksen mukaisesti;

– –”

- 8 Direktiivin 2008/48 22 artiklan, jonka otsikko on ”Yhdenmukaistaminen ja direktiivin säännösten pakottavuus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä olevien yhdenmukaistettujen säännösten osalta jäsenvaltiot eivät voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat tässä direktiivissä annetuista.”

Slovakian oikeus

Siviililaki

- 9 Siviililain (Občiansky zákonník) 53 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajasopimuksessa ei saa olla ehtoja, jotka aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä (kohtuuton ehto). – –

– –

5) Kuluttajasopimuksen kohtuuttomat ehdot ovat pätemättömiä.”

- 10 Kyseisen lain 107 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1) Oikeus perusteettoman edun palautukseen vanhentuu kahden vuoden kuluttua laskettuna hetkestä, jona asianomainen saa tiedon perusteettomasta edusta ja siitä, kuka on saanut edun hänen kustannuksellaan.

2) Oikeus perusteettoman edun palautukseen vanhentuu viimeistään kolmen vuoden kuluttua tai kymmenen vuoden kuluttua, jos kyseessä on tahallisesti saatu perusteeton etu, laskettuna hetkestä, jona perusteeton etu on saatu.

– –”

- 11 Kyseisen lain 451 §:n 2 momentin määritelmän mukaan ”perusteettomalla edulla” tarkoitetaan ”rahamääräistä etua, joka on saatu ilman oikeudellista perustetta olevalla suorituksella, pätemättömään oikeustoimeen perustuvalla suorituksella tai sellaisella suorituksella, jonka oikeudellinen peruste on lakannut olemasta, sekä vilpillistä alkuperää olevaa rahamääräistä etua”.

Laki nro 129/2010

- 12 Kulutusluotoista ja muista kuluttajille myönnettävistä luotoista ja lainoista sekä eräiden lakien muuttamisesta annetun lain nro 129/2010 (zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitelských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitelov a o zmene a doplnení niektorých zákonov) tarkoituksena on direktiivin 2008/48 saattaminen osaksi Slovakian oikeusjärjestystä.
- 13 Lain nro 129/2010 9 §:n 2 momentin k kohdassa, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, säädettiin, että kulutusluottosopimuksessa oli mainittava luotonottajan maksettaviksi tulevien pääoman lyhennysten, korkojen ja muiden kulujen määrä, lukumäärä ja eräpäivät sekä tarvittaessa järjestys, jossa maksut kohdennetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja.
- 14 Noudattaakseen 9.11.2016 annetussa tuomiossa Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, 51–59 kohta) omaksuttua direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan tulkintaa Slovakian lainsäätäjä muutti lakia nro 129/2010 siten, että kyseisen lain 9 §:n 2 momentin i kohdassa, sellaisena kuin sitä sovelletaan 1.5.2018 alkaen, todetaan, että kulutusluottosopimuksessa on mainittava ”maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja”.
- 15 Lain nro 129/2010 11 §:n 1 momentin mukaan, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, kulutusluottoa ”pidetään korottomana ja kuluttomana”, jos siitä tehdyssä sopimuksessa ei ole vaadittuja tietoja eli kyseisen lain 9 §:n 2 momentin a–k kohdassa mainittuja tietoja tai jos siihen on merkitty todellinen vuosikorko väärin kuluttajan vahingoksi.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 16 Pääasian valittaja ja Profi Credit Slovakia tekivät 30.5.2011 kulutusluottosopimuksen, jossa pääoma oli 1 500 euroa, korko 70 prosenttia ja todellinen vuosikorko 66,31 prosenttia, eli luoton kokonaismäärä oli 3 698,40 euroa, joka oli maksettava takaisin 48 kuukausieränä, joista kukin oli 77,05 euroa, täsmenmättä kuitenkaan maksusuoritusten erittelyä pääoman, korkojen ja muiden luotonottajalle aiheutuvien kulujen kesken.
- 17 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee yhtäältä, että mainitun sopimuksen mukaan Profi Credit Slovakia saattoi heti sopimussuhteen ensimmäisestä päivästä lähtien veloittaa kuluja 367,49 euroa vastineena kuluttajalle annetusta mahdollisuudesta saada jatkossa lykkäystä luoton takaisinmaksuun. Näiden kulujen veloittamisen vuoksi pääasian valittaja ei saanut käyttöönsä sopimuksen mukaista 1 500 euron summaa vaan 1 132,51 euroa eli 24 prosenttia vähemmän, vaikei ollut varmaa, käyttäisikö hän maksullista mahdollisuutta takaisinmaksun lykkäämiseen.
- 18 Toisaalta ennakkoratkaisupyynnössä mainitaan, että sopimukseen merkitty todellinen vuosikorko (66,31 %) on pienempi kuin lainakorko (70 %), mikä saattaa johtua siitä, ettei todellista vuosikorkoa laskettu Profi Credit Slovakian tosiasiallisesti käytettäväksi antaman määrän perusteella. Ennakkoratkaisupyynnössä täsmennetään, että Slovakian oikeuden mukaan todellisen vuosikoron merkitsemisestä väärin seuraa, että luotonantaja menettää oikeuden periä luotosta korkoja ja kuluja.

- 19 Maksettuaan luoton takaisin kokonaan pääasian valittaja sai 2.2.2017 eräältä juristilta tiedon siitä, että takaisinmaksun lykkäämisestä perittäviä kuluja koskeva mainitun sopimuksen ehto oli kohtuuton ja että todellisesta vuosikorosta hänelle annetut tiedot olivat virheelliset.
- 20 Pääasian valittaja nosti 2.5.2017 kanteen, jossa hän vaati mielestään perusteettomasti perittyjen kulujen palauttamista. Profi Credit Slovakia väittää, että valittajan kanneoikeus on vanhentunut. Okresný súd Prešov hylkäsi kanteen 15.11.2018 antamallaan päätöksellä.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuim Krajský súd v Prešove (Prešovin alueellinen tuomioistuin, Slovakia), jossa pääasian valittaja hakee muutosta, katsoo, että kyseessä olevaa sopimusta voidaan monessa suhteessa pitää kuluttajansuojaa koskevien unionin oikeussääntöjen vastaisena.
- 22 Kyseinen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että siviililain 107 §:n 1 ja 2 momentin säännösten nojalla oikeus perusteettoman edun palautukseen lakkaa
- joko kahden vuoden pituisen, niin sanotun ”subjektiivisen” vanhentumisajan päätyttyä, joka alkaa kulua, kun asianomainen on saanut tiedon perusteettomasta edusta ja yksilöinyt henkilön, joka on saanut etua hänen kustannuksellaan; tätä määräaika näyttää olevan noudatettu nyt käsiteltävässä asiassa, koska pääasian valittajan saamien tietojen (2.2.2017) ja hänen kanteensa nostamisen (2.5.2017) välillä on kulunut alle kaksi vuotta
 - tai kolmen vuoden pituisen, niin sanotun ”objektiivisen” vanhentumisajan päätyttyä, joka alkaa päivästä, jona perusteeton etu on saatu; tämä määräaika näyttää kuluneen loppuun nyt käsiteltävässä asiassa, koska pääasiassa kyseessä olevien kulujen maksamisen ja kanteen nostamisen välillä on kulunut yli kolme vuotta
 - tai ”tahallisen” perusteettoman edun tapauksessa kymmenen vuoden pituiseksi pidennetyn ”objektiivisen” vanhentumisajan päätyttyä, joka myös alkaa perusteettoman edun saamisesta; näyttää siltä, että tämä määräaika ei ole päättynyt nyt käsiteltävässä asiassa.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa aluksi, että kolmen vuoden objektiivinen vanhentumisaika alkaa kulua ja päättyy silloinkin, kun vahinkoa kärsinyt kuluttaja ei ole tiennyt sen sopimusehdon kohtuuttomuudesta tai laittomuudesta, josta perusteeton etu on aiheutunut. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tällainen kansallinen sääntö voi loukata perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan ja olla ristiriidassa erityisesti direktiivissä 93/13 ja direktiivissä 2008/48 säädettyä kuluttajansuojaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa.
- 24 Jos tällainen vanhentumisaika, jota sovelletaan kuluttajan mahdollisesta tietämättömyydestä huolimatta, katsottaisiin unionin oikeuden mukaiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, olisiko näin myös hänellä olevan todistustaakan osalta. Se toteaa tältä osin, että Slovakian tuomioistuimet ovat aikaisemmin soveltaneet edellä mainittuja kansallisia säännöksiä tavalla, joka oli kuluttajien kannalta edullinen, menettelemällä joustavasti perusteettoman edun tahallisuuden toteamisessa ja sallimalla siten sen, että asianomaiset voivat hyötyä kymmenen vuoden pituisesta vanhentumisajasta, mutta että tämä lähestymistapa kyseenalaistettiin Najvyšší súd Slovenskej republikyn (Slovakian tasavallan ylin tuomioistuin) 18.10.2018 antamalla ratkaisulla.
- 25 Kyseisestä ratkaisusta seuraa, että kuluttajan, joka vetoaa erityiseen kymmenen vuoden objektiiviseen vanhentumisaikaan, on osoitettava, että luotonantajan tarkoituksena on ollut saada perusteetonta etua hänen kustannuksellaan, ja että jos tällaista näyttöä ei esitetä, häntä vastaan voidaan vedota kolmen vuoden pituiseen yleiseen objektiiviseen vanhentumisaikaan. Slovakian alempien oikeusasteiden tuomioistuinten on noudatettava kyseistä ratkaisua. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo

kuitenkin, että ratkaisu voi olla ristiriidassa perusoikeuskirjan 47 artiklan ja unionin oikeuden tehokkuusperiaatteen kanssa, koska sen mielestä kuluttajan, jolla ei ole kaikkia tietoja, on käytännössä mahdotonta esittää vaadittua näyttöä.

- 26 Lopuksi siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin katsoisi, että tällainen todistustaakka on unionin oikeuden vaatimusten mukainen, nousee esiin yhtäältä kysymys siitä, kenen luonnollisen henkilön kuluttajan on osoitettava tienneen kuluttajan oikeuksien loukkaamisesta silloin, kun luotonantaja on oikeushenkilö, ja toisaalta, kuinka voimakas hänen oikeuksiensa loukkaaminen hänen on osoitettava.
- 27 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että 9.11.2016 annetun tuomion Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842) noudattamiseksi Slovakian lainsäätäjät muutti lakia nro 129/2010 poistamalla 1.5.2018 alkavien vaikutuksien lain 9 §:n 2 momentin k kohdassa, sellaisena kuin sitä sovelletaan nyt kyseessä olevassa pääasiassa, jossa merkityksellinen ajankohta on 30.5.2011, säädetyn velvollisuuden ilmoittaa kulutusluottosopimuksissa pääoman, korkojen ja muiden luotonantajan maksettaviksi tulevien maksujen eräpäivät. Tämä velvollisuus korvattiin ”maksujen maksuvälien” ilmoittamisesta tällaisissa sopimuksissa koskevalla velvollisuudella, josta säädetään mainitun lain, sellaisena kuin sitä sovelletaan 1.5.2018 alkaen, 9 §:n 2 momentin i kohdassa.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Najvyšší súd Slovenskej republiky katsoi 22.2.2018 antamassaan tuomiossa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten ennen 1.5.2018 tehtyjen sopimusten osalta Slovakian tuomioistuinten oli päädyttävä kyseisen lainmuutoksen mukaiseen lopputulokseen tulkitsemalla alkuperäistä säännöstä unionin oikeuden mukaisella tavalla, joka johtaa siihen, että tällaisissa sopimuksissa luotonantajan tarvitsee ilmoittaa kyseisessä säännöksessä edellytetyt tiedot vain kokonaisuutena eli siis erittelemättä pääomaa, korkoja ja luotosta johtuvia muita kuluja.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä asiayhteydessä, ovatko direktiivien vaikutukset, sellaisina kuin ne on tunnustettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, esteenä sille, että jäsenvaltion tuomioistuin tulkitsee unionin oikeuden vastaiseksi todettua kansallista säännöstä unionin oikeuden mukaisesti perustelematta ratkaisuaan tai perustamatta sitä tavanomaisiin tulkintamenetelmiin. Lisäksi se pohtii, voisiko se siinä tapauksessa, että se katsoo unionin oikeuden mukaisen tulkinnan johtavan contra legem -tulkintaan, katsoa, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohdalla on välitön oikeusvaikutus, ja olla soveltamatta kyseistä kansallista säännöstä pääasian asianosaisten väliseen sopimussuhteeseen analogisesti sen kanssa, mitä unionin tuomioistuin on vahvistanut muun muassa syrjintää koskeissa asiayhteyksissä.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa viimeksi mainittujen kysymysten ja 5.9.2019 – eli siis nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön vireilletulon jälkeen – annetulla tuomiolla Pohotovost (C-331/18, EU:C:2019:665) ratkaistussa asiassa unionin tuomioistuimelle esittämiensä kysymysten välisiä yhteyksiä.
- 31 Tässä tilanteessa Krajský súd v Prešove päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”A.

- 1) Onko [perusoikeuskirjan] 47 artiklaa ja implisiittisesti kuluttajan oikeutta tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin tulkittava niin, että ne ovat esteenä [Slovakian] siviililain 107 §:n 2 momentin säännökselle, joka koskee kuluttajan oikeuden vanhentumista kolmen vuoden objektiivisen vanhentumisajan täytyttyä ja jonka mukaan kuluttajan oikeus vaatia kohtuuttoman sopimusehdon vuoksi suoritettujen maksujen palauttamista lakkaa myös silloin, kun kuluttaja ei itse kykene arvioimaan sopimusehdon kohtuuttomuutta, ja vanhentumisaika alkaa kulua, vaikka kuluttaja ei ollut tietoinen sopimusehdon kohtuuttomuudesta?

- 2) Jos kuluttajan oikeuden vanhentuminen kolmen vuoden objektiivisen vanhentumisajan kuluttua on perusoikeuskirjan 47 artiklan ja tehokkuusperiaatteen mukaista kuluttajan tietämättömyydestä huolimatta, ennakkoratkaisupyynnön esittävä tuomioistuin kysyy asian ratkaisemiseksi seuraavaa:

Ovatko perusoikeuskirjan 47 artikla ja tehokkuusperiaate esteenä sellaisen kansallisen oikeuskäytännön soveltamiselle, jossa kuluttajalla on todistustaakka osoittaa tuomioistuimessa luotonantajan puolesta toimivien henkilöiden tietoisuus siitä, että luotonantaja loukkaa kuluttajan oikeuksia, mikä pääasian osalta tarkoittaa tietoisuutta siitä, että olemalla ilmoittamatta todellista vuosikorkoa luotonantaja toimi lainvastaisesti, ja tietoisuutta siitä, että tällaisessa tapauksessa luotto on koroton ja että luotonantaja saa perusteettoman edun veloittaessaan korkoja?

- 3) Jos [toiseen kysymykseen] vastataan kieltävästi, keiden luotonantajan puolesta toimivien henkilöiden, kuten yhtiön hallituksen jäsenten, yhtiön osakkaiden ja kaupallisten edustajien, osalta kuluttajan on osoitettava [toisessa kysymyksessä] tarkoitettu tietoisuus?
- 4) Jos [toiseen kysymykseen] vastataan kieltävästi, mikä tietoisuuden intensiteetti riittää sen tarkoituksen saavuttamiseksi, että luotonantajan voidaan todistaa tahallisesti rikkoneen kyseisiä rahoitusmarkkinoihin sovellettavia sääntöjä?

B.

- 5) Ovatko direktiivien oikeusvaikutukset ja Euroopan unionin tuomioistuimen asiaa koskeva oikeuskäytäntö, kuten 19.4.2016 annettu tuomio DI (C-441/14, EU:C:2016:278); 5.10.2004 annettu tuomio Pfeiffer ym. (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 113 ja 114 kohta); 19.1.2010 annettu tuomio Kükükdevci (C-555/07, EU:C:2010:21, 48 kohta); 15.4.2008 annettu tuomio Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, 100 kohta); 24.1.2012 annettu tuomio Dominguez, (C-282/10, EU:C:2012:33, 25 ja 27 kohta) ja 15.1.2014 annettu tuomio Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, 38 kohta), esteenä sellaiselle jäsenvaltion oikeuskäytännölle, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin päätyi lopputulokseen unionin oikeuden mukaisesta tulkinnasta ilman tulkintamenetelmien käyttöä ja asianmukaisia perusteluja?
- 6) Jos tulkintamenetelmien, joita ovat erityisesti teleologinen tulkinta, autenttinen tulkinta, historiallinen tulkinta, systemaattinen tulkinta ja looginen tulkinta (e contrario -menetelmä ja reductio ad absurdum -menetelmä), ja kokonaisuutena käsiteltävän kansallisen säännösten soveltamisen jälkeen, – – direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohdassa tarkoitettun päämäärän saavuttamiseksi, tuomioistuin tulee siihen tulokseen, että unionin säännösten mukainen tulkinta johtaa lainvastaiseen tilaan, onko tällaisessa tapauksessa, verrattuna esimerkiksi syrjintätapauksiin tai työntekijöiden suojelua koskeviin tapauksiin, mahdollista hyväksyä mainitun direktiivin säännösten välitön oikeusvaikutus yrittäjien suojelemiseksi kuluttajien kanssa muodostettavissa luottosuhteissa ja olla soveltamatta unionin säännösten vastaisia lain säännöksiä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Unionin tuomioistuimen toimivalta ja ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

- 32 Profi Credit Slovakia esittää ensimmäiseksi epäilyjä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnön esittämistä varten noudattaman menettelyn sääntöjenmukaisuudesta ja väittää, ettei sillä ole ollut mahdollisuutta esittää käsitystään asian käsittelyn lykkäämisen perusteista.

- 33 Tältä osin on kuitenkin muistutettava, että SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, se, että unionin oikeutta koskeva ennakkoratkaisukysymys on mahdollisesti esitetty ilman edeltävää kontradiktorista näkemystenvaihtoa, ei ole esteenä sille, että unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetaan tällainen kysymys, eikä unionin tuomioistuimen tehtävänä missään tapauksessa ole selvittää, onko päätös ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehty tuomioistuinten organisaatiota ja oikeudenkäyntimenettelyjä koskevien kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 30.4.2020, Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, 39–41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 Toiseksi Profi Credit Slovakia väittää, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiä kysymyksiä ei voida ottaa tutkittaviksi yhtäältä siksi, että ne eivät koske kansallisten vanhentumissääntöjen yhdenmukaistamista koskevien unionin oikeuden säännösten tulkintaa eivätkä direktiivien vaikutuksia, ja toisaalta sen vuoksi, että perusoikeuskirjan 51 artiklassa rajoitetaan perusoikeuskirjan soveltamisala tilanteisiin, joissa jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta, ja lopuksi sillä perusteella, että nämä kysymykset ovat tarpeettomia pääasian ratkaisun kannalta.
- 35 Slovakian hallitus puolestaan väittää, että ensimmäinen kysymys on jätettävä tutkimatta, koska se ei täytä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan c alakohdan mukaisia perusteluvaatimuksia. Kyseisen hallituksen mukaan tästä seuraa, ettei ole tarpeen tutkia kolmea seuraavaa kysymystä, jotka on esitetty ensimmäisen kysymyksen jatkoksi. Joka tapauksessa kolmas ja neljäs kysymys eivät kuulu unionin tuomioistuimen toimivaltaan, koska ne koskevat kansallisen oikeuden sääntöjen tulkintaa. Lisäksi viides ja kuudes kysymys eivät ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi, koska unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole ratkaista, onko kyseessä olevia Slovakian oikeuden säännöksiä mahdollista tulkita unionin oikeuden mukaisesti vai ei, ja koska lisäksi on olemassa toinen oikeudellinen perusta, jonka nojalla kanne voidaan hyväksyä suoraan.
- 36 Tältä osin on todettava ensimmäisestä ja toisesta ennakkoratkaisukysymyksestä, että ne koskevat lähinnä perusoikeuskirjan 47 artiklan, luettuna yhdessä unionin oikeuden tehokkuusperiaatteen kanssa, tulkintaa.
- 37 Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta, ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisessä artiklassa tarkoitettu käsite ”unionin oikeuden soveltaminen” edellyttää tietynasteisen sellaisen yhteyden olemassaoloa, joka ylittää kyseisten alojen läheisyyden tai niiden väliset epäsuorat vaikutukset, unionin oikeuden toimen ja kyseessä olevan kansallisen toimenpiteen välillä (ks. vastaavasti tuomio 22.1.2020, Baldonado Martín, C-177/18, EU:C:2020:26, 57–59 kohta ja tuomio 16.7.2020, Adusbef ym., C-686/18, EU:C:2020:567, 51 ja 52 kohta).
- 38 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä tätä koskevan lähtökohtaisen oletaman mukaisesti merkitystä asian kannalta. Jos siis esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeussäännön tulkintaa tai pätevyyttä, unionin tuomioistuimella on lähtökohtaisesti velvollisuus vastata niihin, paitsi jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Facebook Ireland ja Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, 73 kohta ja tuomio 8.10.2020, Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, 28 ja 29 kohta).

- 39 Nyt käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämässä kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä ei tosin mainita perusoikeuskirjan ohella muita unionin oikeuden säädöksiä. Ennakkoratkaisupyyntöä esitetystä perusteluista ilmenee kuitenkin, että siinä on selvästi ja riittävällä tavalla todettu olevan yhteys siviililain 107 §:n 2 momentissa säädettyjen vanhentumissääntöjen, joita sovelletaan pääasian valittajan kaltaisen kuluttajan nostamaan kanteeseen, ja niiden unionin johdetun oikeuden säännösten, joilla pyritään varmistamaan kuluttajansuoja, välillä.
- 40 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii nimittäin erityisesti sitä, voivatko nämä kansalliset säännöt paitsi vaikuttaa perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettuun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan oikeuteen myös heikentää direktiivin 93/13 kohtuuttomia ehtoja koskevien säännösten ja direktiiviin 2008/48 sisältyvien kulutusluottoja koskevien säännösten täysimääräistä vaikutusta.
- 41 Toisin sanoen, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 31–33 ja 52 kohdassa, kyseinen tuomioistuin pyrkii kahdella ensimmäisellä kysymyksellään saamaan selvennyksiä voidakseen ratkaista, ovatko kulutusluottosopimuksia koskevaan kanteeseen sovellettavat Slovakian oikeuden säännökset vanhentumisajoista yhteensopivia direktiivien 93/13 ja 2008/48 kanssa.
- 42 Näin ollen kaksi ensimmäistä kysymystä on otettava tutkittavaksi.
- 43 Kolmannesta ja neljännestä ennakkoratkaisukysymyksestä on todettava, että ne koskevat lähinnä perusteettoman edun tahallisuutta koskevaa näyttöä, jota vaaditaan siviililain 107 §:n 2 momentin lopussa säädetyn kymmenen vuoden vanhentumisajan soveltamiseksi, ja erityisesti niiden henkilöiden määrittämistä, joiden osalta tällainen tahallisuus on osoitettava, sekä sitä, missä määrin näiden henkilöiden on pitänyt tietää tästä seikasta.
- 44 Tästä on todettava, että näiden kahden kysymyksen sanamuotoon tai niihin liittyviin ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluihin ei sisälly seikkoja, jotka osoittaisivat niiden ja jonkin unionin oikeuden säännöksen välisen yhteyden. Jotta unionin oikeutta voitaisiin tulkita siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin noudatettava tunnollisesti ennakkoratkaisupyyntöjen sisältöä koskevia vaatimuksia, jotka sisältyvät nimenomaisesti työjärjestyksen 94 artiklaan, josta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oletetaan olevan tietoinen. Kuten työjärjestyksen 94 artiklassa määrätään, ennakkoratkaisupyyntöjen esittämistä koskevaan päätökseen on siis esitettyjen kysymysten tutkimatta jättämisen uhalla ehdottomasti sisällyttävä yhtäältä yhteenveto asiaa koskevista tosiseikoista tai ainakin selostus niistä tosiseikoista, joihin kysymykset perustuvat, ja toisaalta selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä (ks. vastaavasti tuomio 19.4.2018, Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-152/17, EU:C:2018:264, 21, 22 ja 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen unionin tuomioistuimelle esittämät kolmas ja neljäs kysymys on jätettävä tutkimatta, koska ennakkoratkaisupyyntö ei sisällä riittäviä perusteluja, jotta unionin tuomioistuin voisi antaa hyödyllisen vastauksen näihin kahteen kysymykseen.
- 46 Viidennestä ja kuudennesta ennakkoratkaisukysymyksestä on lopuksi todettava, että Profi Credit Slovakian ja Slovakian hallituksen esittämät väitteet eivät riitä kumoamaan oletamaa siitä, että kysymyksillä on merkitystä tämän tuomion 38 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, koska ne koskevat lähinnä sitä, millä tavoin pääasiaan sovellettavia kansallisia oikeussääntöjä on tulkittava unionin oikeuden mukaisesti erityisesti direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohdan kannalta, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut.

- 47 Näin ollen Slovakian hallituksen esittämä tutkimatta jättämisen peruste, jonka mukaan on olemassa toinen oikeudellinen peruste eli kyseessä olevaan sopimukseen sisältyvä todellista vuosikorkoa koskeva paikkansa pitämätön ilmoitus, jonka nojalla pääasian kanne voidaan hyväksyä tutkimatta sitä, onko velvollisuutta ilmoittaa takaisinmaksujen erittely pääoman, korkojen ja luotonottajalle aiheutuvien muiden kulujen välillä laiminlyöty, ei voi missään tapauksessa menestyä. Tästä on todettava yhtäältä, että unionin tuomioistuin on jo hylännyt samankaltaisen väitteen 5.9.2019 antamassaan tuomiossa Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, 35 ja 38 kohta), ja toisaalta, että pääasian ja kyseisellä tuomiolla ratkaistun asian väliset erot, joihin kyseinen hallitus on vedonnut, eivät anna perusteita muille vaihtoehdoille kuin väitteen hylkäämiselle edellä todetun mukaisesti.
- 48 Edellä esitetystä seuraa, että viides ja kuudes kysymys on otettava tutkittaviksi.

Ensimmäinen kysymys

- 49 Aluksi on muistutettava unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tätä silmällä pitäen tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (ks. mm. tuomio 17.12.2015, Neptune Distribution, C-157/14, EU:C:2015:823, 33 kohta ja tuomio 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, 24 kohta).
- 50 Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on muodollisesti rajoittanut ensimmäisen kysymyksensä koskemaan vain perusoikeuskirjan 47 artiklan tulkintaa, tämä seikka ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä sille kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänä olevaa asiaa, poimimalla kaikista kyseisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (ks. vastaavasti tuomio 17.12.2015, Neptune Distribution, C-157/14, EU:C:2015:823, 34 kohta ja 8.5.2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, 43 kohta).
- 51 Nyt käsiteltävässä asiassa esitetty ensimmäinen kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään lähinnä selvittämään, onko tehokkuusperiaatetta tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan kanteeseen, jonka kuluttaja on direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen tai direktiivin 2008/48 vaatimusten vastaisten ehtojen perusteella nostanut perusteettomasti maksettujen summien palauttamiseksi, sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona perusteeton etu on syntynyt.
- 52 Tältä osin on syytä todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että silloin, kun unioni ei ole antanut asiaa koskevia sääntöjä, kunkin jäsenvaltion asiana on menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla antaa sisäisessä oikeusjärjestyksessään menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, sillä edellytyksellä kuitenkin, että kyseiset säännöt eivät ole epäedullisempia kuin säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne ole sellaisia, että unionin oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 83 kohta ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 223 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Erityisesti tehokkuusperiaatteen osalta, josta yksinomaan on kyse nyt käsiteltävässä asiassa, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysäännös unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman

- vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän säännöksen merkitys koko menettelyssä, menettelyn kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä. Tältä kannalta katsoen on tarvittaessa otettava huomioon kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä oikeudenkäynnin moitteeton kulku (ks. mm. tuomio 15.3.2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, 53 kohta ja tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 60 kohta).
- 54 Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, merkitsee muun muassa direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien osalta tehokasta oikeussuojaa koskevaa vaatimusta, joka on vahvistettu myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa, joka pätee erityisesti tällaisiin oikeuksiin perustuvien oikeussuojakeinojen menettelysääntöihin (ks. vastaavasti tuomio 17.7.2014, Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, 35 kohta ja tuomio 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 49 kohta).
- 55 Näiden seikkojen mukaisesti on tarkasteltava kysymystä siitä, voidaanko tämän tuomion 51 kohdassa mainitun kaltaista kansallista vanhentumissääntöä pitää tehokkuusperiaatteen mukaisena, ottaen huomioon, että tämä tarkastelu on kohdistettava sekä pääasiassa riitautetun määräajan keston että myös sen soveltamista koskeviin yksityiskohtaisiin sääntöihin, kuten siihen, mistä tapahtumasta määräajan katsotaan alkavan kulu (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 61 kohta).
- 56 Ensinnäkin siitä, että vanhentumisaikaa sovelletaan kanteisiin, joita kuluttajat nostavat unionin oikeuteen perustuvien oikeuksiensa toteuttamiseksi, on todettava, että tällainen sääntö ei itsessään ole tehokkuusperiaatteen vastainen, kunhan sen soveltaminen ei tee erityisesti direktiivillä 93/13 ja direktiivillä 2008/48 vahvistettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.
- 57 Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut, että kuluttajansuoja ei ole luonteeltaan ehdoton ja että kohtuullisten preklusiivisten määräaikojen asettaminen oikeusvarmuuden vuoksi oikeussuojakeinojen käyttämiselle on unionin oikeuden mukaista (tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 56 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 58 Erityisesti unionin tuomioistuin on jo katsonut, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että kanne, jossa vaaditaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän kohtuuttoman ehdon pätemättömyyden toteamista, ei vanhene, mutta jossa asetetaan vanhentumisaika vaatimukselle, jossa vedotaan tätä toteamista koskeviin palauttaviin vaikutuksiin, edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 58 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 84 kohta).
- 59 Toiseksi siltä osin kuin on kyse tarkasteltavan vanhentumisajan pituudesta, joka nyt käsiteltävässä tapauksessa on kolme vuotta, unionin tuomioistuin on katsonut, että kunhan tästä vanhentumisajasta on säädetty ja se on tiedossa etukäteen, se vaikuttaisi lähtökohtaisesti olevan käytännössä riittävän pitkä, jotta kuluttaja ehtii tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoja, joten tämän pituinen määräaika ei itsessään ole tehokkuusperiaatteen vastainen (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 62 ja 64 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 60 Siltä osin kuin asiassa on kolmanneksi kyse tarkasteltavalle vanhentumisajalle säädetystä alkamishetkestä, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa on kuitenkin olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei säädetyssä määräajassa vetoa unionin oikeuteen perustuviin oikeuksiinsa (ks. vastaavasti tuomio 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja että hänen on tämän vuoksi mahdotonta toteuttaa kyseiset oikeudet.
- 61 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen erityisesti ensimmäisen kysymyksensä yhteydessä antamista tiedoista nimittäin ilmenee, että siviililain 107 §:n 2 momentissa säädetty kolmen vuoden määräaika alkaa kulua siitä päivästä, jolloin perusteeton etu on syntynyt, ja että vanhentumisaika päättyy, vaikka kuluttaja ei voi itse arvioida, onko sopimusehto kohtuuton, tai vaikka hän ei ole ollut tietoinen kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuudesta.
- 62 Tältä osin on otettava huomioon sekä se, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, että se, etteivät kuluttajat mahdollisesti tiedä tai miellä direktiiviin 93/13 tai direktiiviin 2008/48 perustuvien oikeuksiensa laajuutta (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 65–67 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 63 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 71–73 kohdassa, pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset luottosopimukset täytetään yleensä pitkien ajanjaksojen kuluessa, ja tästä seuraa, että jos kolmen vuoden vanhentumisaika alkaa kulua jokaisesta luotonottajan suorittamasta maksusta, mikä seikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, ei voida sulkea pois sitä, että ainakin joidenkin suoritettujen maksujen osalta vanhentumisaika on päätynyt jo ennen asianomaisen sopimuksen päättymistä, jolloin tällaiset vanhentumissäännöt saattavat järjestelmällisesti jättää kuluttajan ilman mahdollisuutta vaatia mainittujen direktiivien vastaisten sopimusehtojen perusteella suoritettujen maksujen palauttamista.
- 64 Näin ollen on katsottava, että koska pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset menettelysäännöt edellyttävät kuluttajan nostavan kanteen tuomioistuimessa kolmen vuoden määräajassa perusteettoman edun ajankohdasta laskettuna ja koska kyseinen perusteeton etu voi syntyä pitkäaikaisen sopimuksen täyttämisen aikana, tällaiset säännöt ovat omiaan tekemään direktiivissä 93/13 tai direktiivissä 2008/48 säädettyjen oikeuksien käyttämisen suhteettoman vaikeaksi, joten tällaiset säännöt ovat tehokkuusperiaatteen vastaisia (ks. analogisesti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 67 ja 75 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 91 kohta).
- 65 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 87 ja 89 kohdassa, kohtuuttomaksi todettua sopimusetua käyttävän elinkeinonharjoittajan tarkoituksella ei ole merkitystä kuluttajille direktiivin 93/13 säännösten perusteella syntyvien oikeuksien kannalta, ja sama pätee myös direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaan. Kuluttajalla ei siten voi olla velvollisuutta osoittaa kyseessä olevan elinkeinonharjoittajan menettelyn tahallisuutta voidakseen vedota näistä säännöksistä johtuviin oikeuksiin. Tästä seuraa, että mahdollisuus pidentää kolmen vuoden vanhentumisaikaa sillä edellytyksellä, että kuluttaja todistaa elinkeinonharjoittajan tahallisuuden, sellaisena kuin siitä säädetään siviililain 107 §:n 2 momentissa, ei voi horjuttaa tämän tuomion edellisessä kohdassa esitettyä toteamusta.
- 66 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan kanteeseen, jonka kuluttaja on direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen tai direktiivin 2008/48 vaatimusten vastaisten ehtojen perusteella nostanut perusteettomasti maksettujen summien palauttamiseksi, sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona perusteeton etu on syntynyt.

Toinen kysymys

- 67 Koska toinen kysymys on esitetty vain siltä varalta, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, siihen ei ole tarpeen vastata, kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu myöntävä vastaus.

Viides ja kuudes kysymys

- 68 Viidennellä ja kuudennella kysymyksellään, jotka on syytä käsitellä yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta lähinnä, miten kansallista säännöstöä, joka on todettu direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohdasta, sellaisena kuin niitä on tulkittu 9.11.2016 annetussa tuomiossa Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), johtuvien vaatimusten vastaiseksi, on tulkittava unionin oikeuden mukaisesti silloin, kun kyseessä oleva luottosopimus on tehty ennen kyseisen tuomion julistamista ja ennen kansallisen säännösten muuttamista kyseisessä tuomiossa omaksutun tulkinnan noudattamiseksi.
- 69 Tältä osin on täsmennettävä, että mainitun tuomion 59 kohdassa, joka koskee lain nro 129/2010 9 §:n 2 momenttia, sellaisena kuin sitä sovellettiin vuonna 2011 ja josta myös nyt käsiteltävässä asiassa on kyse, unionin tuomioistuin tulkitsi direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohtaa siten, että määräaikaissuoritusluottosopimuksessa, jonka mukaan pääomaa lyhennetään peräkkäisiä maksueriä suorittamalla, ei tarvitse lyhennystaulukon muodossa täsmentää, mikä osa kustakin maksuerästä kohdistetaan pääoman takaisinmaksuun, ja että kyseiset säännökset, luettuna yhdessä saman direktiivin 22 artiklan 1 kohdan kanssa, ovat esteenä sille, että jäsenvaltio säätää tällaisesta velvollisuudesta kansallisessa lainsäädännössään.
- 70 Unionin tuomioistuin vahvisti 5.9.2019 antamassaan tuomiossa Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665, 51 kohta), että mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdan h–j alakohta, luettuina yhdessä sen 22 artiklan 1 kohdan kanssa, ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan luottosopimuksessa on täsmennettävä sellainen kunkin maksuerän erittely, josta ilmenevät mahdolliset pääoman lyhennys, korko ja muut maksut.
- 71 Lisäksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkinnalla, jonka unionin tuomioistuin antaa unionin oikeussäännölle, selvennetään ja täsmennetään kyseisen oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta niin, että unionin tuomioistuimen tulkinnasta ilmenee, miten tätä oikeussääntöä pitää tai olisi pitänyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta lähtien. Tästä seuraa, että tuomioistuimet voivat ja niiden täytyy soveltaa näin tulkittua sääntöä myös oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu ennen tulkintapyyntönsä johdosta annetun tuomion julistamista, jos edellytykset kyseisen oikeussäännön soveltamista koskevan asian käsittelylle toimivaltaisissa tuomioistuimissa muuten täyttyvät (ks. vastaavasti tuomio 5.9.2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, 53 kohta).
- 72 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on pääasiassa näin ollen tulkittava kansallisessa oikeudessa hyväksytyjä menetelmiä käyttäen Slovakian oikeuden säännöksiä, joita sovellettiin kyseessä olevan sopimuksen tekoajankohtana eli 30.5.2011, mahdollisimman pitkälti direktiivin 2008/48 mukaisesti, sellaisena kuin sitä on tulkittu 9.11.2016 annetussa tuomiossa Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842). Kyseinen tuomioistuin ei voi pätevästi katsoa, että sen on mahdotonta tulkita kyseessä olevia kansallisia säännöksiä unionin oikeuden mukaisesti pelkästään sen vuoksi, että Slovakian tuomioistuimet ovat tulkinneet näitä säännöksiä tavalla, joka ei sovi yhteen unionin oikeuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 5.9.2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, 54 ja 55 kohta ja tuomio 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, 42 ja 44 kohta).

- 73 Vaikka tätä velvollisuutta tulkita kansallista oikeutta direktiivin mukaisesti rajoittavat esimerkiksi oikeusvarmuuden periaatteen kaltaiset yleiset oikeusperiaatteet niin, ettei se voi olla perusteena kansallisen oikeuden *contra legem* -tulkinnalle, kansallisten tuomioistuinten, asiaa viimeisenä oikeusasteena käsittelevät tuomioistuimet mukaan lukien, on tarvittaessa muutettava vakiintunutta kansallista oikeuskäytäntöä, jos se perustuu sellaiseen kansallisen oikeuden tulkintaan, joka ei sovi yhteen direktiivin tavoitteiden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 5.9.2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, 56 kohta ja tuomio 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, 43 ja 45 kohta).
- 74 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo todennut 5.9.2019 antamassaan tuomiossa Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665, 57 kohta), että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaa ja 22 artiklan 1 kohtaa, sellaisina kuin niitä on tulkittu 9.11.2016 annetussa tuomiossa Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sovelletaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen luottosopimukseen, joka on tehty ennen viimeksi mainitun tuomion julistamista ja ennen kansallisen säännösten muuttamista kyseisessä tuomiossa omaksutun tulkinnan noudattamiseksi. Näin tehdessään unionin tuomioistuin katsoi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 5.9.2019 annetulla tuomiolla Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665) ratkaistussa asiassa esittämät toissijaiset kysymykset, jotka – samoin kuin nyt käsiteltävässä asiassa – koskivat direktiivin 2008/48 kyseisten säännösten mahdollisia vaikutuksia pääasian oikeudenkäynnin osapuolina olevien yksityisten väliseen suhteeseen siinä toteutumatta jääneessä tapauksessa, että mainittua säännöstöä olisi mahdotonta tulkita unionin oikeuden mukaisella tavalla, ovat jääneet vaille kohdetta.
- 75 Kaiken edellä esitetyn perusteella viidenteen ja kuudenteen kysymyksen on vastattava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaa ja 22 artiklan 1 kohtaa, sellaisina kuin niitä on tulkittu 9.11.2016 annetussa tuomiossa Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sovelletaan luottosopimukseen, joka on tehty ennen kyseisen tuomion julistamista ja ennen kansallisen säännösten muuttamista mainitussa tuomiossa omaksutun tulkinnan noudattamiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

- 76 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan kanteeseen, jonka kuluttaja on kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetussa neuvoston direktiivissä 93/13/ETY tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen tai kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY vaatimusten vastaisten ehtojen perusteella nostanut perusteettomasti maksettujen summien palauttamiseksi, sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona perusteeton etu on syntynyt.**
- 2) **Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaa ja 22 artiklan 1 kohtaa, sellaisina kuin niitä on tulkittu 9.11.2016 annetussa tuomiossa Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sovelletaan luottosopimukseen, joka on tehty ennen kyseisen tuomion julistamista ja ennen kansallisen säännösten muuttamista mainitussa tuomiossa omaksutun tulkinnan noudattamiseksi.**

Allekirjoitukset